

God Jul Gott Nytt År
Bon Nadal Felic Any Nou

BUTLLETÍ

Merry Christmas Happy New Year

de l'associació cultural catalana als països nòrdics

“les quatre barres”

NÚM 58 ANY 1993

Bon Nadal Felic Any Nou

Feliz Navidad Próspero Año Nuevo

Heureux Noël Bonne Année

Merry Christmas Happy New Year

God Jul Gott Nytt År

Bon Nadal Felic Any Nou

Feliz Navidad Próspero Año Nuevo

Heureux Noël Bonne Année

Merry Christmas Happy New Year

God Jul Gott Nytt År

Bon Nadal Felic Any Nou

Feliz Navidad Próspero Año Nuevo

BUTLLETÍ
de l'Associació Cultural Catalana
als Països Nòrdics
LES QUATRE BARRES

Publicació (Tidskrift)	: ISSN 0349-6120
Editor (Utgivare)	: LES QUATRE BARRES Humlegårdsgatan 19, 3tr S-114 46 Stockholm, Suècia
Compte corrent postal (Postgirokonto)	: 970916-3, Stockholm
Editor responsable (Ansvarig utgivare)	: Ramon Cavaller
Cap de redacció (Redaktör)	: Bodil Ceballos
Disseny (Lay-out)	: Jordi Bota
Impressió (Tryckning)	: Idérik Original & Offset AB, Gävle
Subscripció anual (3 números)	: Països Nòrdics, 80 corones altres països, 100 corones
Årsprenumeration (3 nummer)	: Norden, 80 kronor; andra länder, 100 kronor
Quota socis de Les Quatre Barres	: 100 corones (Butlletí inclòs) quota familiar 180 corones
Medlemsavgift Les Quatre Barres	: 100 kronor (med Butlletí); familj 180 kronor

SUMARI 3/1993 - Núm./ nr. 58, any XVI (årgång 16)

Editorial.....	3
Notícies	4
Kulturella Nyheter.....	7
Reflexions sobre la parla de ciutat de Mallorca en l'actualitat	11
Una excursió a ple estiu: la vall de Núria.....	13
Reflexions sobre la cultura.....	16
Val i Andorra.....	17
Katalansk 'fast food'.....	18
Reunió de catalanes de Suècia.....	19
Retalls.....	20
Poesia.....	24
Correu.....	25
Àlbum infantil.....	27

EDITORIAL

MIRANT ENDAVANT

Fa un parell de dècades, va ésser l'època del gran moviment de gent dintre de l'Europa Occidental. Després de la segona guerra mundial, van venir a Suècia els alemanys i finesos, després els italians i alguns anglesos i també francesos, més tard els espanyols i alguns catalans, després els grecs, iugoslavaus i un sens fi d'altres nacionalitats.

Això va ésser en una època de desequilibri econòmic dintre de l'Europa Occidental. Ara, ni cal dir que l'anivellament de l'economia i la creació de la Unitat Europea en diferents etapes, ha estabilitzat i fins i tot ha invertit el sentit de moviment de les migracions europees.

Una visita al Club Escandinau de Barcelona no deixa dubtes de que és superior el nombre de suecs a Catalunya que el de Catalans a Suècia. El clima econòmic actual de Suècia fa menys atractiva l'afluència de catalans cap ací i la falta de multinacionals catalanes tampoc genera de moment l'arribada d'experts catalans a Escandinàvia.

En relació a Les Quatre Barres, això vol dir que és molt important per nosaltres atraure la segona generació de catalans i els suecs interessats en la nostra cultura.

C.G.

NOTÍCIES

CATALANS A COSTA RICA

En una visita llampec de la Britt i en Carles Gisbert a Costa Rica, aquests socis nostres van fer un intent d'establir contacte amb els catalans residents al país. Van triar el sistema més fàcil, d'anar a un restaurant català, "La Masia", un dels de més prestigi d'aquesta capital del Centre d'Amèrica.

Britt i Carles Gisbert van parlar amb el propietari, Francesc Tranquell Amorós, i amb la seva mare, que els van donar un número del butlletí del Casal Català a Costa Rica i els parlaren de les seves activitats, cursos de català i relacions amb els altres casals catalans del centre i del sud d'Amèrica.

*

Durant la tardor del 1993 Malmö i Lund ens oferixen una magnífica manifestació cultural catalana. Els punts del programa són els següents:

Exposició d'Antoni Tàpies, 6/11-93 - 16/1- 94

Conferència sobre Tàpies, 24/11-93.

Dos concerts de Montserrat Caballé, amb l'orquestra filharmònica de Malmö dirigida per José Collado, 11 - 12/11-93.

Exposició de 800 anys de literatura catalana, 12/11-93 - 8/12-93.

"Aventura Catalana" - arquitectura i disseny de Barcelona, 13/11-93 - 16/1-94.

Ester Valls i Jordi Sarsanedas de la Institució de les Lletres Catalanes.

Conferència sobre l'arquitecte Antoni Gaudí, 25/11-93.

Exposició de Joan Miró, 13/11 - 6/2-94.

Exposició de Joan Brossa, 14/11 - 23/1-94.

"Catalunya - texts i imatges". Exposició sobre traduccions fetes al suec de la literatura catalana i sobre còmics publicats a Barcelona, - 14/11-93 - 12/12-93.

"Programa d'escriptors", 15, 22 i 29/11-93.

Seminari internacional sobre les regions d'Europa.

Dos concerts amb la Coral Càrmina, 19 - 20/11-93.

Concerts de Jazz amb Lluís Vidal Trio, 23 i 25/11-93.

"Dies de poesia catalana" - "Brossaismes", 14/11-93.

Cinema català, quatre pel·lícules, 6/12-93 - 12/12-93.

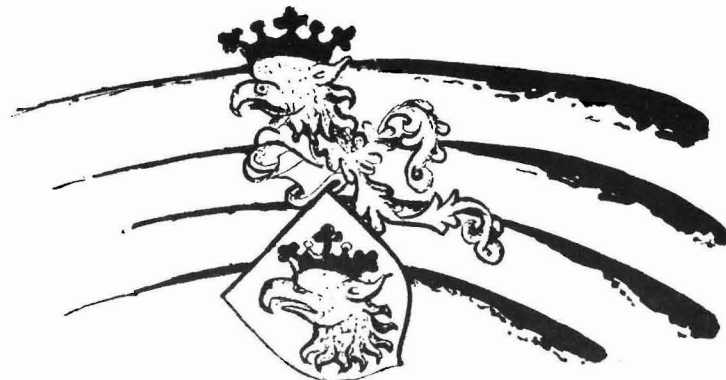
Mostra de vídeo creació de Catalunya", 6/12-93 - 12/12-93.

La cuina catalana: amb cuiner català o amb receptes catalanes. En total sis restaurants.

Un dels nostres socis, el pianista Josep Ribera, també va participar en les activitats junt amb, entre d'altres, Lasse Söderberg (un dels personatges principals).

Les Quatre Barres hi varen ésser presents uns dies amb una petita delegació: la presidenta Maria Rosa de Domènech i Josep Domènech junt amb Jordi Bota i Bodil Ceballos. Aquests dos últims hi assistiren com a representants del municipi de Gävle.

Podem donar testimoni que aquesta activitat cultural catalana està molt ben pensada amb una organització tocant a impecable, i per tant no es pot fer altra cosa que felicitar Kjell Hansson del departament de cultura de Malmö i Gunnar Haag del departament de cultura de Lund per la gran feina que ells i els seus ajudants han realitzat.

KULTURELLA NYHETER

KATALANSK HÖST I MALMÖ OCH LUND.

I Malmö och Lund pågår för närvarande en omfattande katalansk kulturmanifestation som innefattar det mesta möjliga från konserter med Montserrat Caballé till film- och videovisning, vilket ni kan läsa i programmet nedan och som vi kommer att ha tillfälle att återkomma till i nästa nummer. Den officiella invigningen gästades av den katalanske kulturministern Joan Guitart i Agell tillsammans med representanter för COPCA ("Katalanska Exportrådet"), COPEC ("Katalanska Institutet"), Institut de les Lletres Catalanes ("Katalanska Akademin") och BCD (Barcelona Designcentrum). En av utställarna, Joan Brossa, var själv med på invigningen av sin utställning på Malmö Konstmuseum.

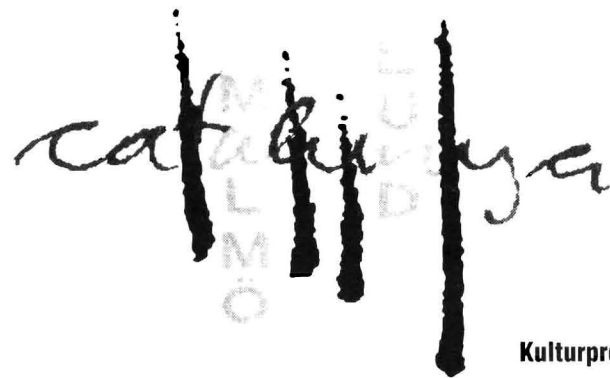
I Malmö skojar det friskt om broar av allehanda slag men under de här dagarna var nog ändå det mest markanta de broar som byggdes inte bara mellan Malmöhus Län och Katalonien utan också mellan Malmö och Lund, vilket man ett flertal gånger poängterade. Kulturmanifestationen blir ett sätt att närma människor/orter/regioner eller länder till varandra och inte bara en uppvisning av konst, musik etc. taget ur sitt sammanhang. Som en förlängning av besöket i Skåne inbjöd kulturminister Guitart också Malmö-Lund att gästa Katalonien.

Dos generacions de poetes, Joan Brossa i Antoni Tàpies.

Som en sammanfattning av den här katalanska kulturmanifestationen kan sägas att organisationen har fungerat väldigt bra. Utställningarna t.ex.: Mirós skulpturer tillsammans med ALLA hans affischer på Malmö Konsthall, Tàpies på Lunds Konsthall och Brossa på Malmö Konstmuseum upplevs som en enhet (även om det kanske inte var tänkt så från början). Form och Designutställningen passar också väl in bland de andra. Ett positivt inslag är att så många föreläsningar knutits till utställningarna och att så många olika institutioner/föreningar (och restauranger) intresserat sig för att medverka i de olika projekten.

En liten miss var att Montserrat Caballé, enligt egen utsägo, inte i förväg visste att hon var inbjuden att medverka vid en katalansk aktivitet men annars förflöt invigningsdagarna utan några, för oss icke-organisatörer, märkbara fadäser.

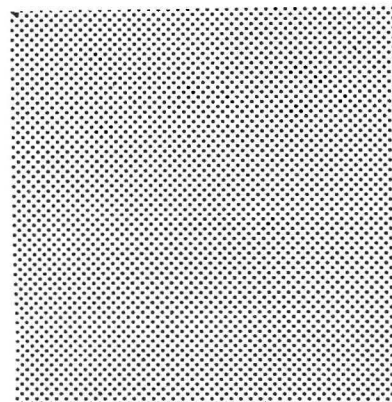

Katalansk höst 1993

Malmö stad och Lunds kommun i samarbete med Generalitat de Catalunya bjuder på en omfattande katalansk kulturmanifestation under hösten 1993.

Officiellt besök

Katalonien gästar Skåne med en delegation under ledning av kulturminister Joan Guitart i Agell. Delegationen är inbjuden att delta vid evenemangets invigning helgen 12, 13 och 14/11.

Kulturprogram

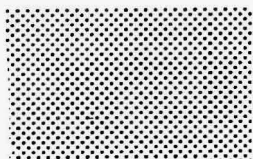
- Lunds Konsthall ställer ut **Antoni Tàpies - måleri, skulptur, grafik**. Invigs 6/11 kl 16 och pågår t o m 16/1 1994. Entré 20 kr. Visningar tis, tor, lör och sön kl 15. Under Lunds museivecka 15-19/11 ges lunchvisningar kl 12.30. Öppet mån-ons 12-17, tor 12-20, fre 12-17, lör 10-17, sön 12-18. Rolf Wohlin föreläser om Antoni Tàpies ons 24/11 kl 19. Samarr. Folkuniversitetet. **Med morisca och sardanas i bagaget** - en dansresa genom Katalonien med musik- och dansgruppen La Cachucha den 20 och 21/11 kl 14. Entréavgift till Konsthallen gäller.
- **Galakonsert med Montserrat Caballé** i Malmö Konserthus med Malmö Symfoniorkester tors 11/11 kl 19.30 och fred 12/11 kl 20.30. Dirigent: José Collado. Biljetter 450:--. Information 040/34 35 00 mån-fre 12-18.
- I Malmö Stadshus foajé visas utställningen **800 års katalansk litteratur** producerad av Institució de les Lletres Catalanes. Invigs 12/11 kl 12 och pågår t o m 8/12. Öppet vard. 8-16.30 samt lörd 13/11 och 4/12 kl 12-16.

● Malmö Konsthall ställer ut skulptur och originalaffischer av **Joan Miró**. Utställningen invigs 13/11 kl 14 av dir Rosa Maria Malet, Fundació Joan Miró samt konsthallschef Sune Nordgren och pågår t o m 6/2 1994. Entré 40 kr. Öppet tis, tors 11-20, ons 11-21, övriga dagar 11-17. Visningar varje dag kl 14, lörd och sönd dessutom 15.30. Kvällsvisningar tis, ons, tor kl 18.30. Visning för barn lör samt sön kl 13.

● Form/Design Center ställer ut ett **Katalanskt äventyr – arkitektur och design från Barcelona** i samarbete med COPCA*, COPEC* och BCD*. Invigs 13/11 kl 12 och pågår t o m 16/1 1994. Entré 20 kr. Föreläsning av Rolf Wohlin om arkitekten Gaudi torsd 25/11 kl 18. Samarr. Folkuniversitetet. Entré 30 kr.

● Malmö Konstmuseum, Fischerrummet, visar en utställning med **ord- och bildkonstnären Joan Brossa**. Invigs 14/11 kl 13 och pågår t o m 23/1 1994. Entré 30 kr.

● Föreningen Jazz i Malmö och Plektrum i Lund ger **jazzkonserter med Lluís Vidal Trio**. I Malmö 23/11 kl 21.30 på Fredman med förköp på Skådebanan (Sveriges Radio P2 spelar in konserten för sändning 2/12 kl 20.55) och i Lund 25/11 kl 19 på Mejeriet.

● Malmö Stadsbibliotek ställer ut **Katalonien i ord och bild**, katalanska författare i original och översättning samt tecknade serier utgivna i Barcelona. Invigs 14/11 kl 15 och pågår t o m 12/12. **Författarprogram** med Lasse Söderberg och Ulla-Britta Ramklints "Katalanska ögonblick" 15, 22 och 29/11 kl 19.30. Fri entré. Internationellt seminarium om **regionernas Europa**. Föreläsningar, demonstration av databas, utställning av facklitteratur.

● Malmö Kammarkör har inbjudit **kammarkören Coral Càrmina** som ger konserter i Malmö 19/11 och Lund 20/11, Universitetsaulan.

● Malmö Kulturstödsnämnd och föreningen Poesidagarna i Malmö arrangerar **Katalanska poesidagar** i Malmö och Lund.

● **Det katalanska köket** erbjuds i form av "gästspel" av en katalansk kock på restaurangerna Hotell Grand i Lund 6/11-11/11 samt Hotel S:t Jörgen i Malmö 12/11-21/11. Katalansk meny serveras också på Restaurang Finn, Lunds Konsthall 6-11/11, Restaurang La Casita, Restaurang Årstiderna och Café Konsthallen, Malmö.

● I Bildhuset Panora, S:t Gertrudsgatan 4, Malmö, visas **katalansk film och video**. Katalansk spelfilm och katalansk konstvideo 6-12/12. Besök av katalansk filmare.

REFLEXIONS SOBRE LA PARLA DE CIUTAT DE MALLORCA EN L'ACTUALITAT

Vaig viure a Ciutat de Mallorca del 1958 al 1964. Després de prop de trenta anys d'absència hi he tornat a passar el curs escolar 1992 - 93. La meua estada m'ha empès a unes reflexions que suara explicaré:

D'una situació quasi monolingüe en català n'hem passada a una de bilingüe (jo li dic vil lingüe) que aboca a un monopoli absolut de la llengüa de l'estat: l'espanyol.

Un vell amic em deia, abans a Ciutat quan senties qualcú parlar en castellà pel carrer et giraves per veure qui era, ara fas igual però quan sents parlar en català. Un grup de gent jove que parla en català ja és una curiositat.

Intentaré de classificar els diferents grups de parlants:

- 1) Els mallorquins que parlen català que es poden dividir en dos grups, un de majoritari que tant els fa parlar una llengua o una altra, i un grup minoritari que a la vegada que defensen els drets lingüístics també estan a favor de l'equilibri ecològic i d'una dignificació de la societat.
- 2) Els mallorquins que d'ençà d'un parell de generacions parlen castellà: mossos, militars, missers, etc.
- 3) Forasters que generalment parlen variants andaluses o murcianes.

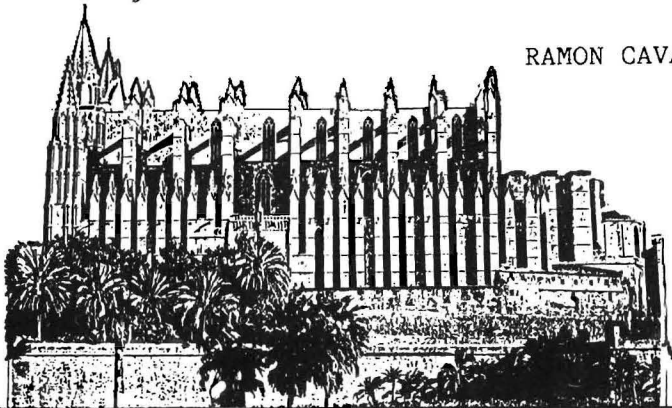
- 4) Els fills d'aquests forasters que segueixen parlant andalusí o qualsevol dialecte castellà.

Aquest darrer grup és molt nombrós i jove. Són els nous mallorquins que no sé com anomenar: mallorquins, espanyols o castellans. No s'han integrat a la parla de Mallorca malgrat que molts ja han tingut català a l'escola.

De la mateixa manera que a Finlàndia hi ha els finesos (de parla fina) i els sueco-finlandesos (de parla sueca) i tots són ciutadans de Finlàndia i conviuen en pau i harmonia. Com podriem definir els mallorquins que no parlen català?

- 5) Els estrangers que viuen a Mallorca i que no han après ni català ni castellà, la llengua comuna sol ser l'anglès i el seu òrgan d'informació el "Majorca daily bulletin".
- 6) Els estrangers que han après castellà. És de notar que la majoria el parlen amb prosòdia mallorquina. Els estrangers que han après català són molt pocs i no sé si val la pena de parlar de grup.

La conclusió és que els catalano parlants van minvant de cada any que passa i que d'aquí a vint anys Déu sap qui parlarà la llengua que hem parlat durant vuit-cents anys.

RAMON CAVALLER

Una excursió a ple estiu: La Vall de Núria

Es pot anar amb tren des de la Plaça de Catalunya fins a Ribes de Fresser, o per carretera fins el pintoresc poble de Queralbs, darrera població de la Vall de Ribes a la qual és possible accedir per carretera. A Queralbs es fa imprescindible l'ús del cremallera.

Quan pugem en aquest tren cremallera, hem de tenir present que, fins el 1930, només es podia accedir a la Vall de Núria a peu o amb cavalleries. D'aleshores ençà, la natura ha mantingut la seva bellesa feréstega perquè aquest tren és l'únic de cremallera de tot l'Estat. Ha de superar, en tan sols 12.5 quilòmetres, un desnivell de 1.095 metres, des dels 905 m. de Ribes fins els 2.000 m de Núria. Per això, en els darrers 7 km, poc abans d'arribar al pintoresc poble de Queralbs, es fa imprescindible l'ús del cremallera.

Quan s'arriba a la Vall de Núria s'obre, davant els nostres ulls, un dels indrets més bells del Pirineu Oriental. Som en plena muntanya. Més amunt encara, una impressionant serralada forma la capçalera de la Vall amb cims que arriben gairebé als 3000 m. d'altitud, com són el Puigmal i el Finestrelles.

Aquest dia del mes d'agost nosaltres i els nostres amics suecs volíem visitar el Santuari. No va ésser fàcil perquè estaven realitzant obres per tot arreu.

El santuari és un conjunt d'edificis que han sofert, al llarg del segle XX profunds canvis fins arribar al seu estat actual.

El origen de Núria com a lloc de peregrinatge i culte, es perd en la foscor dels inicis de l'edat mitjana, sense que la història hagi pogut esbrinar amb certesa el moment i les causes d'aquest origen. Es una barreja d'alguns fets probablement certs amb molts d'altres de caràcter llegendari.

Es diu que Sant Gil, nascut a Atenes, arribà a Núria cap l'any 700. Aquí visqué uns quatre anys com ermità, predicant el cristianisme entre els pastors que amb els seus ramats feien estada en aquelles valls. Es diu que Sant Gil va fer la talla de la imatge de la verge de Núria i se li atribueixen la Campana amb que cada vespre convocava els pastors, la Creu amb que es predicava i l'Olla amb que els preparava el sopar. A causa de les persecucions Sant Gil hagué de fugir i deixà ben amagada la imatge i els altres objectes.

Segles més tard, cap a l'any 1072, un pelegrí procedent de Dalmàcia va arribar a Núria, el seu nom era Amadeu. En una aparició divina li va estar encomanada la tasca de cercar la imatge de Maria amagada en aquesta Vall. Amb l'ajut dels pastors va edificar una capella capaç de donar alberg a un ermità i els devots. Amadeu va marxar sense trobar la imatge però recomanà amb fervor els pastors que no deixessin de buscar-la.

L'any 1079 els pastors descobriren la imatge junt amb la Creu, la Campana i l'Olla.

I, què significa Núria?

No hi ha acord entre els estudiosos a l'hora de buscar l'origen i l'etimologia del mot Núria. Una de les explicacions és "lloc de neu" del mot primitiu "Neúria" que més tard esdevindria "Núria".

FRANCESCA P BIRKENBLAD (a la meva filla Susanna Núria)

REFLEXIONS SOBRE LA CULTURA

La diferència entre un amateur i un professional és que el primer comença un projecte , va fent i arriba allà on arriba. En canvi el segon preveu l'objectiu final i sap quins medis emprar per arribar-hi.

Dins la política hi ha una quantitat d'amateurisme impressionant. Dins el camp de la cultura hi ha persones que es "col·loquen" sense tenir idea de com funciona el món editorial o de l'espectacle o de la música etc. Es pensen que la seva funció és de representar, d'inaugurar exposicions, d'anar a congressos, d'anar a homenatges i de sortir al costat de persones importants a les fotos dels diaris.

Un representant de la cultura ha de tenir un ideal de la cultura que s'ha de fer, i l'ha de definir i parlar de com s'ha d'aconseguir aquest ideal, amb qui, amb quins mitjans i amb quant de temps. Això suposa que ha d'embrutar-se les sabates i baixar allà on lluiten els pagesos de la cultura; actors, músics, publicistes, escriptors, etc. que són els qui ha d'ajudar.

Cultura és una paraula llatina que vol dir conreu; i els qui treballen en cultura sembren abans de recol·lir i el sembrar vol dir previsió i mirar cap al futur. Vol dir enfangar-se i fer-se malbé les mans.

Un representant de la cultura ha de protegir els pagesos de la cultura , ha de mirar que el seu treball sigui pagat amb justícia i a temps. Ha de fomentar el sistema de contracte escrit i no deixar sense protecció al treballador que es veu obligat a fiar-se de la paraula del poderós, i en cas de

dificultats és el treballador el qui paga els plats romputs.

Els diners que una societat disposa per la cultura s'han d'administrar de manera que arribin als qui conreen i no als qui recullen els fruits de la suor dels altres.

RAMON CAVALLER

VAL I ANDORRA

I förra numret talade vi om Andorras medlemskap i FN, vilket ju blev möjligt efter det att landet i maj blivit formellt självständigt. I detta nummer kommer en liten notis om Andorras första konstitutionella val, som inte gav någon klar segrare. Den sittande regeringschefen Oscar Ribas Reig, som pga det franska och biskopen av Seu d'Urgells styre inte varit statschef tidigare, och hans högerpartiparti Agrupament Nacional Andorra (AND) fick flest röster men ingen egen majoritet. I valet tillsätts de 28 platserna till parlamentet som sedan utser regeringschef. Det andra största partiet blev Unió Liberal (UL).

Som en kuriositet kan nämnas att 85% av de 60 000 invånarna är utlänningar och har således inte rösträtt.

BODIL CEBALLOS

KATALANSK 'FAST FOOD'

Under Britt och Carles Gisberts besök i Costa Rica fick de anledning att läsa en artikel i den Costa Ricanska katalanska tidskriften Nostra Veu om hur det så katalanska "pa amb tomàquet" håller på att konkurrera ut hamburgerbarerna i Barcelona.

I korthet kan man utläsa ur artikeln att de katalanska 'snabbmats'kedjorna håller på att ta över den dominerande rollen och att man nu faktiskt är fler än hamburgerbarerna. Skillnaden är 25 mot 14 och ökar stadigt. Kedjan Bocatta har fem, Pans & Company har sexton och de fyra övriga oberoende heter 'Entre pa i pa', 'Tonino's', 'PaOpa' och 'Entre pa'.

Den första Bocatta öppnades 1986 och det har gått så bra att man även vågat sig utanför Katalonien. Förutom de fem försäljningsställena i Barcelona har man fjorton till, både i och utanför regionen. Det man på Bocatta förvånat sig mest över är att allas vårt 'pa amb tomàquet' rönt sådan framgång även i resten av Spanien och man räknar med att i framtiden kunna servera det i hela landet.

Pans & Company öppnade sin första bar 1991 och har som sagt redan 16 försäljningsställen (om inte redan flera - fyra skulle öppna kring årsskiftet enligt artikeln).

Varför väljer Barcelonaborna då bort hamburgerbarerna? Svaret skulle vara att det helt enkelt handlar om kvalitet och att amerikanarna inte klarat av att anpassa sig till de katalanska smaklökarna.

BODIL CEBALLOS

REUNIÓ DE CATALANES DE SUÈCIA

Arran de la celebració de la diada de Sant Jordi vam tenir la idea d'organitzar una reunió de catalanes de Suècia, (la majoria de casades amb suecs), entre altres coses per parlar en català, que per més natural que això semblí algunes de nosaltres no podem fer gaire sovint.

Aviat ens vàrem adonar que reunir-nos totes plegades no era una feina fàcil i la data de la trobada es va anar ajornant. Finalment però, en acabat l'estiu, decidirem una mica sobtadament fer el primer "Sopar de catalanes", a fi de posar a prova aquesta idea, que ens pensàvem que podria resultar molt simpàtica.

El dia 7 de setembre ens vam trobar deu catalanoparlants en el restaurant Kikki & Co, de propietat d'un espanyol, qui ens va atendre meravellosament i per tant no dubtem en recomanar-lo. El menú va ser deliciós. Tenia un aire diferent i sobretot era de destacar l'originalitat del primer plat, "fideus de cabell d'àngel amb escopinyes ('almejas')". Era un plat d'entrada realment agradable i no va faltar-hi l'acompanyament de riallades i comentaris pintorescos.

Com algú ja va dir, el sopar va ésser "tornar uns quants anys enrera", i veritablement la "tertúlia" es va caracteritzar per una bona quantitat d'anècdotes de la nostra terra natal.

Esperem que aquesta trobada sigui el començament de moltes reunions venidores. Amb aquestes ratlles volem donar la benvinguda a totes les catalanes i catalanoparlants que vulguin viure "un vespre en català" i anunciar ja el proper sopar. El farem el dia 3 de març a les 18.00. Podeu trucar a Marisa Hulthén al núm. 7584357.

Les organitzadores

Man kan inte exakt säga att Montserrat Caballé kom, sågs och segrade, ty omedelbart som hon sågs komma in reste sig publiken, redan bese- grad av grammofonin- spelningar och mass- medial ryktbarhet.

Men all rök och rökelse är berättigad för hos henne brinner en stor eld. Malmös stjärn- späckade no- vember fort- satte med ännu en stor af- ton som avlöp- te till mycket stor belåten- het. Blommorna intog slutli- gen podiet, och applådaskor- na antändes av blixtar från snabbreagerande tenorher- rar.

ENASTÅENDE BREDD

Det unika med Caballé fö- refaller vara två ting. Hon har en enastående konstnärlig och teknisk bredd - hennes sopran har en lätthet och smidighet som ger henne tillgång till koloraturpartier och timbren kan formas så att den ljusa lyster som hör ihop med lyriska roller likaväl som den kan mörkna och vinna den expansiva kraft som det dramatiska facket kräver. Sist, men inte minst har hon som särskild gåva en förmåga att sjunga pianissimo - utan minsta blotta i klangens lena fyllighet kan hon låta tonen svinna hän mot det

KONSERT

Bengt Edlund

RETALLS

Sydsvenskan 14/11-1993

Montserrat kom, sågs och segrade

ohörbara.

Allt detta fick sin plats i det generösa programmet som i tur och ordning rymde arior ur två föga kända Rossinioperor, Desdemonas scen ur sista akten av Verdis Otello, två mycket kända arior av Puccini samt till slut ett knippe sånger ur Zarzuelas, den hos oss så gott som obekanta spanska operetten.

VÄCKTE TILL LIV

Rossinistyckena representerar en operakonst som har kommit på stort avstånd, men Caballé väckte den till liv med sin exakta profilering - stundtals glimmade det av metall i timbren, inte för briljansens skull, utan för karaktiseringens.

I Puccini strömmade det sensuella väljudet utan an-

dra gränser än den goda smaken. Temperamentet och klangschatteringarna bländade och förtjuste i Zarzuela- musiken. Men konstnärligt centrum var likväl Verdis mästarmusik: här förenades klanglig fulländning med psykologisk insikt till en ut- saga som gjorde alla utom en andlös.

Malmösymfonikerna hade en god kväll.

Ouvertyrer av Rossini och Verdi formades med en god blandning av återhållsamhet och direktverkan, och ett Zarzuela-intermezzo gav prov på rikt mått av bastant spanskhet. José Collado var mannen som lockade fram allt detta, och därtill var han en synnerligen lyhörd och noggrann ackompanjör.

Experimenterande bildstormare

Joan Brossa på Tàpiesutställningen i Lunds Konsthall
Foto: Bengt Jansson

Den katalanske dikta-
ren och konstnären Joan
Brossa – nu aktuell i
Malmö – är mångfald och
konsekvens. Brossa är
paradoxal, han kan lika
gärna ägna sig åt form-
fulländade sonetter som
åt avancerade bilddik-
ter. Som konstnär gör
han underfundiga konst-
verk av de banalaste
mojänger.

Av
LASSE SÖDERBERG

Målaren Tàpies och poeten
Brossa var länge oskiljaktiga. De samarbetade ofta.
När därför Tàpiesstiftelsen inhyses
i en ståtlig gammal förlags-
byggnad på Carrer d'Aragó i Bar-
celona borde kanske också i kon-
sekvensens namn Brossa få sitt
museum. Men, kom folkhumorn
snart underfund med, det behövdes
inte för det fanns redan och
finns fortfarande ett.

Brossas museum ligger rakt
över gatan och är en stor butik
där det säljs husgeråd och olika
sorters redskap som hör hemmet
till. De många skyltfönstren är
fyllda av prylar utställda som vore
de dyrgripar. Affärsmetoderna är
avundsvärt föråldrade.

Det är ett museum som kan sä-
gas dokumentera Brossas konst i
rätt tillstånd, innan den ännu har
kommit till. Det är med sådana

alldagliga föremål, mojänger av
banalaste slag som Joan Brossa
skapar sina ofta underfundiga
och överraskande objekt. En vin-
karaff med tärningar i, en fröpåse
innehållande en hårlock, en
brödskiva med fiskkrok, ett
murbrukstråg fyllt med konfetti,
en träflöjt försedd med lösmus-
tasch.

Han sammanför föremålen och
ger dem nya innebörder. I för-
längningen ser man för sig rabat-
ter med vajande kvinnohår, flo-
der fulla av kringsimmande bröd,
glada karnevaler i pågående byg-
gen. Poesin blir handgriplig.

■ ■ ■ På liknande sätt går han
ofta tillväga när han skriver dik-
ter, kombinerar ord så att de får
en annan verkan än man är van
vid, en förhöjd eller tvärtom
nivellerad verkan, ofta ironisk,
inte sällan samhällskritisk. Om
Brossa diktar med föremålen kan
man också säga att han förting-
ligar dikten, gör läsaren ständigt
uppmärksam på språket som
bruksartikel. Om han skall skild-
ra tiden gör han det konkret:

Denna versrad utgör nuet.

*Versraden som ni läste utgör
redan det förflutna
– ligger redan bakom oss efter
läsningen.*

*Resten av dikten utgör framtiden
som existerar utanför era
sinnen.*

*Orden
står här, vare sig ni läser dem
eller inte. Och ingen jordisk
makt
kan förändra detta.*

Det är en alltid lika resolut
oandlig, antimetafysisk diktning
som rör sig över ett mycket brett
fält. Brossas dikter är ofta korta, i
gengåld många.

När han 1970 publicerade den
mycket omfångsrika "Poesia
rasa" (Kortklippad poesi) var han
femtioett år gammal och hade
lärat ett par tunna böcker bakom
sig. De liknade inte någonting an-
nat av vad som på den tiden
skrevs i Spanien och som inte hel-
ler hade väckt någon uppmärks-
samhet utanför en liten krets av
huvudsakligen konstnärsvänner.
Såväl samhällets censur som lan-
dets intellektuella elit bidrog till
att stoppa honom. Man anade väl
att han hade manus liggande,
men knappast i sådana mängder.

■ ■ ■ Publiceringstakten har
under de dryga två decennier
som gått inte bara varit hög, den
har varit lavinartad. Brossas bib-

liografi har vid det här laget blivit
nästan oöverskådlig, en urskog
av böcker som man kan ta sig
fram igenom länge och göra ständigt
nya upptäckter i.

Det är inte bara dikter det gäl-
ler utan också dramatik, mesta-
dels ospelad, som under titeln
"Poesia escénic", Scenisk poesi,
ensam fyller sex tjocka volymer.
Det är lätt att se att Brossa på det
området har varit något av en
föregångare som tidigt använde
sig av absurda och happeningbe-
tonade grepp.

Som ständigt experimenteran-
de bildstormare är Joan Brossa
paradoxal, eftersom han lika
gärna ägnar sig åt formfulländade
sonetter och sestiner som åt avan-
cerade bilddikter. Den kanske
mest berömda av dessa är hans
Elegi över Che som helt enkelt
betår av ett alfabet där tre bokstä-
ver saknas: "C", "H" och "E".
Tragedin i Ches död frammanas
visuellt och vinner därmed i slag-
kraft, samtidigt som den också
fungerar som kritik av de mera
känslomättade och militanta ele-
gier som skrevs vid samma tid.
Joan Brossa: mångfald och kon-
sekvens.

Sydsvenskan 14/11-1993

I dag kl 14 är det vernissage på en
Brossautställning på Malmö muse-
um. Och i kväll kl 19 blir det ett
program kring och med Brossa på
Fredmans, "Poetens ögon och
öron". Bland de många medverkan-
de finns pianisten Josep Ribera som
framför musik av katalanska tonsät-
tare. Apropos, så noterar vi också
den utställning av katalansk formgiv-
ning som Form Design Center på
Lilla Torg i Malmö har anordnat un-
der "den katalanska hösten". Mer
om den fanns att läsa i lördagens
tidning.

År 1893 föddes i denna stad ett gossebarn
som fick namnet Joan Miró

Se goddag, Joan Miró.

Under bordens vita dukar
står det strid kring fyllda fat.
Hundar sätter i sig veden,
den är deras middagsmat.

Smeden klöser skraddaren,
han har inget hyfsat skick.
Se en apa äter osten,
skraddaren ger smeden stick.

Blommorna på grytors botten
har förvisso hamnat fel.
Skaka handdukar i elden
önskar jag för egen del.

Månen är en god melon
som vi må supera på
efter att ha plockat ner den
- manar med låg röst Miró.

Den som ville vara hygglig
slås med häpnad och med skräck:
överallt i Katalonien
är hans gelikar putsväck.

Alla torgen i Paris
har Miró fått i prattagen.
Vill ni se på målarerna
ta en tur dit över dagen.

Ljus, men ej på skalbaggsvis.
Järn, men ej för några lås.
Från en mellanfolklig bro
oxarna med mynt bestås.

Dikt av Joan Brossa, tillägnad vännen Joan Miró.
Översatt till svenska av Lasse Söderberg.

CORREU

Revistes i publicacions;

Barcelona Bulletin, núm. 62
Butlletí Centre Català de Lausana, núms. 71 - 72
Carta de España, núms. 474 - 475
Casal Català, Tolosa de Languedoc, núm. 184
Catalònia Culture, núm. 35
Catalonia Today, nov. 93
Centre Català, de Marsella, núms. 8 - 9
Cultura, núms. 48 - 49
El Correu de la Unesco, núms. 181 - 182
El Temps, núms. 481 - 492
Fundació Ausias March, premis octubre
L'Alguer, Sardenya, núm. 28
"La Caixa", informe mensual
La Veu d'Unió, núms. 234 - 235
Les Quatre Barres, butlletí, núms. 126 - 129
Lligam, núm. 42
Lluita, València, núms. 176 - 178
L'Opinió, Premià de Dalt, oct 93
Nostra Veu, Costa Rica, núms. 42 - 43
Notícies de la Generalitat, núms. 95 - 96
òmnium Cultural, núm. 98
Pórtula, Marratxi (Mallorca), núms. 132 - 133
Revista Orfeó Català, Méxic, núm. 23

Veü de l'exili català i republicà, França, núms. 60-61
Xipreret, L'Hospitalet, núms. 154 - 155

Cartes:

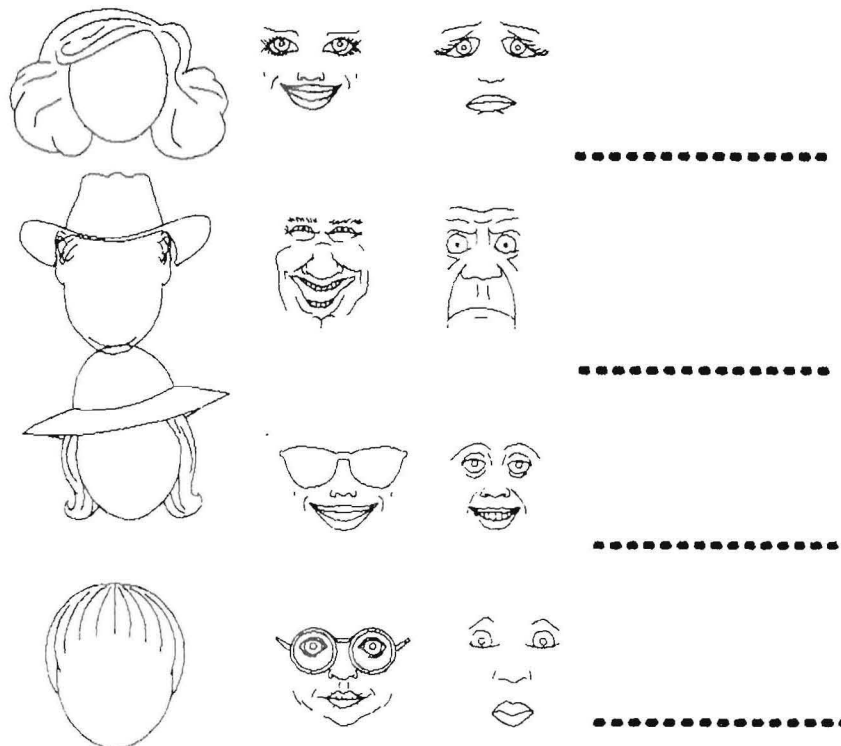
Stockholms Läns Landsting. Euroregion
Sveriges Riksdag. Sten Söderberg
Stockholms Läns Landsting. Luis Abascal
Föreningen Fjärde världen
Catalunya. Edicions Poligrafa, S.A.
Nordiskt Forum
IPECC. Inst. de projecció exterior
Toni Sales. Berga
Samarbete för fred
Gabinet Català de llingüística aplicada
Generalitat de Catalunya. Dep. de Cultura
Hemeroteca Internacional. Pere Barrufet
Almqvist & Wiksell Internacional
Ambaixada d'Espanya. Conselleria Laboral
Direcció General Política Lingüística
Tidskriftscentralen
FRIS. Föreningsråden i Stockholm
Octavi Mallorquí Vicens
Universitat de Barcelona. Facultat de medicina
C. Uranzu, S. Coop. Ltd. Irún

Llibres i publicacions:

Generalitat de Catalunya. Cultura. Miró 93
Guia Laboral 93
L'Alguer 92, núm. 3
Publicacions de L'Institut d'Estudis Catalans
Direcció General de Política Lingüística
Tirant de Rock

Videos: de Direcció Gral Política Lingüística
Antropologia. El Pesebrisme
Art i Societat (2)
Història
Arts escèniques (3)

PAGINA INFANTIL

No troben les seves cares. Pots ajudar-los?
Aquestes persones no tenen nom encara.
Segurament pots ajudar-les amb aixó també.

Bon Nadal

(i molts paquets)

God Jul Gott Nytt År
Bon Nadal Felic Any Nou
Feliz Navidad Próspero Año Nuevo
Heureux Noël Bonne Année
Merry Christmas Happy New Year
God Jul Gott Nytt År
Bon Nadal Felic Any Nou
Feliz Navidad Próspero Año Nuevo
Heureux Noël Bonne Année
Merry Christmas Happy New Year
God Jul Gott Nytt År
Bon Nadal Felic Any Nou
Feliz Navidad Próspero Año Nuevo
Heureux Noël Bonne Année
Merry Christmas Happy New Year
God Jul Gott Nytt År
Bon Nadal Felic Any Nou
Feliz Navidad Próspero Año Nuevo

